

ipsi incendisse videantur, et accedat ad criminum A cumulum quod etiam inquieti fuerunt. Maxime enim illis congruit verecundia, quorum in delictis damnatur mens inverecunda.

VII. Pulsent sane fores, sed non utique confringant. Adeant ad limen Ecclesiae, sed non utique transilient. Castrorum caelestium excubent portis, sed armati modestia, qua intelligant se desertores fuisse. Resumant precum suarum tubam, sed qua non bellicum clangant. Arment se quidem modestiae telis, et quem negando mortis metu fidei dimiserant clypeum resumant; sed ut contra hostem diabolum vel nunc armati, non contra Ecclesiam quae illorum dolet casus, armatos esse se credant. Multum illis proficiet petitio modesta, postulatio verecunda, humilitas necessaria, patientia¹ non otiosa. Mittant legatos pro suis doloribus lacrymas; advocacy fungantur ex intimo pectore prolati gemitus, dolorem probantes commissi criminis et pudorem. Immo si dedecoris admissi magnitudinem perhorrescunt, si pectoris et conscientiae suae lethalem plagam et sinuosi vulneris altos recessus vere medica manu tractant, erubescant et petere; nisi quia majoris est rursus et periculi et pudoris, auxilium pacis non petiisse. Sed hoc totum in sacramento, sed in ipsius postulationis lege temporis facto temperamento, sed postulatione demissa, sed prece subdita: quoniam et qui petitur flecti debet, non incitari; et sicut respici debet divina clementia, sic respici debet et divina censura; et sicut scriptum est (*Matth. xviii, 32*): *Donavi tibi omne debitum, quia me rogasti*; sic scriptum est (*Luc. xii, 9*): *Qui me negaverit coram hominibus, negabo et ego eum coram*

Patre meo et coram Angelis ejus. Deus enim ut est indulgens, ita est praceptorum suorum exactor, et quidem diligens; et sicut (*Matth. xxii, 3*) ad convivium vocat, sic habitum nuptiarum non habentem, ligatis manibus et pedibus extra sanctorum caetum foras jactat. Paravit caelum, sed paravit et tartarum. Paravit refrigeria, sed paravit et aeterna supplicia. Paravit inaccessible lucem, sed paravit etiam perpetuae noctis vastam aeternamque caliginem. Cujus temperamenti moderamen nos heic tenere quærentes diu, et quidem multi, et quidem cum quibusdam episcopis² vicinis nobis et appropinquantibus, et quos³ ex aliis provinciis longe positis persecutionis istius ardor egerat, ante constitutionem episcopi nihil innovandum putavimus, sed lapsorum curam mediocriter B temperandam esse⁴ credidimus; ut interim, dum episcopus dari a Deo nobis sustinetur, in suspensio⁵ eorum qui moras possunt dilationis sustinere, causa teneatur; eorum autem quorum vitae suae finem urgens exitus dilationem non potest ferre, acta poenitentia et professio frequenter suorum detestatione factorum, si lacrymis, si gemitibus, si fletibus dolentis ac vere poenitentis animi signa prodiderint, cum spes vivendi secundum hominem nulla substerit, ita demum caute et sollicitè subveniri, Deo ipso sciente quid de talibus faciat, et qualiter iudicii sui examinet pondera; nobis tamen anxie curantibus, ut nec pronam nostram improbi homines laudent facilitatem, nec vere poenitentes accusent nostram quasi duram crudelitatem. Optamus te, beatissime ac gloriosissime papa, in Domino semper bene valere et nostri meminisse.

VARIORUM NOTÆ.

lectionem confirmant veteres editiones et septem vetera exemplaria. Nostram quæ videtur esse melior, confirmant tres antiqui codices. BALUZ.

VII. — ¹ *Patientia. Poenitentia*. Cod. Lincoln.

² *Aeternamque*. Sic editi ferme omnes. Cod. Vatic. et tetram: quam lectionem in textum inferre non dubitarunt editores Anglicani. GALL.

³ *Vicinis nobis*. Ita Fellus et Baluzius. Omittunt nobis Welchmanus et Jacksonus.

k. ⁴ *Et quos*. Conjunctionem et redundare putat Wel-

chmanus. Jacksono autem sensus videtur *et cum quibusdam quos*. Mox deest *positis* in cod. Lincoln. GALL.

⁵ *Credidimus*. Ita ex cod. Bodl. i. Fellus, Welchmanus et Jacksonus. Al. *credimus*. GALL.

⁶ *In suspensio... moras... sustinere*. In suspensio emendavit Morellius pro eo quod antea legebatur *in suspendio*. Unus liber meus habet *voto suspensio*. Mox cod. Gratianopolitanus, qui *foris possunt dilectionem sustinere*. Vetustiores editiones, *foris possunt dilatione sustineri*. BALUZ.

ANNO DOMINI CCLII-CCLIII.

S. LUCIUS, I, PAPA ET MARTYR.

NOTITIA HISTORICA.

Lucius Pontifex ordinatur, ann. 252, mense Septembris vel Octobri. — Post Cornelii martyrium, Lucius in ejus locum ordinatus 25 septembris, uti Pagius et Maurini arbitrantur (1), vel 28 octobris juxta Bianchini; Romanam sedem vix adeptus, jussus est exsulare. Hinc cum Cyprianus eodem tempore ordinationem ejus, ac exsiliam audisset, communicatorias ac gratulatorias, suo collegarumque suorum nomine, epistolas ad eum misit, quæ etsi perierint, ex altera tamen, quæ adhuc exstat, ad eundem post reditum

(1) Pag., ad ann. 252, § 14; *l'Art de Vérifier*, loc. cit.

D data, id totum constat: «Nuper quidem», scribit Cyprianus (2) «tibi, frater charissime, gratulati sumus, cum te honore geminato in Ecclesia: suæ administratione confessorem pariter et sacerdotem constituit divina dignatio, sed et nunc non minus tibi et comitibus tuis, atque universæ Fraternitati gratulamur, quod cum eadem gloria, et laudibus vestris reduces vos denuo ad suos fecerit benigna Domini et larga protectio, ut pascendo gregi pastor, et gubernandæ navi gubernator, et regendæ plebi rector red-

(2) Cyprian., Ep. 61, ad Lucium, al. 58.

deretur, et appareret relegationem vestram sic divinitus esse dispositam, non ut episcopus relegatus, et pulsus Ecclesiae deesset, sed ut ad Ecclesiam major rediret. » Hæc de exilio et reditu Lucii pontificis Cyprianus: quem anno sequenti rediisse verosimile est, quo et martyrium subiit die quinta martii. Violenta morte occubuisse ex LXX S. Cypriani ad Stephanum epistola eruere licet: « Illi (verba divi sunt (A) pleni Spiritu Dei et in glorioso martyrio constituti, » Servandus est « antecessorum nostrorum, beatorum martyrum Cornelii et Lucii honor gloriosus, etc. »

De tempore quidem, quo Lucius pontificatum tenuit, dissident eruditi. Biennis sedisse aliqui tradunt: longo tamen breviori tempore eum Romanæ Ecclesiae præfuisse, Bucherii catalogus indicat, dum Volusiano III, et Maximo coss. Stephanum ejus loco ordinatum refert: quod clarius testatur Eusebius (2), qui menses octo eidem adseribit. Nicephorus vix septem menses pontificatum tenuisse affirmat (3): Honschanius verò in Conatu Chronologico historico (4), anno 253, quidem ordinatum fuisse tradit Stephanum, sed per biennium tantquam Lucii vicarium, Romanam administrasse Ecclesiam: quare biennium quoque Lucii, martyrium differt. At cum pontificum Romanorum vicarii, judice Pagio (5), antiquis scriptoribus ignoti fuerint, et eorumdem pontificum Chronotaxim difficultatibus sæpe, tenebrisque obvolutam, obscuriorem ac intricatiorem reddant, idcirco ab eruditis vix probantur; unde septem aut octo menses Romanam rexisse Ecclesiam, cum Eusebio annotasse contenti sumus (6). Cæterum in errore versantur martyrologia auctoresque, quibus placet Lucium extinctum esse imperante Valeriano, quorum sententiam refellit Dionysius Alexandrinus, qui de Valeriano illud memo-

riae prodit (7): « Nullus superiorum Principum, ne illi quidem ipsi, qui palam Christiani fuisse dicuntur, tanta humanitate, et benevolentia nostros complexus est, quantam ille præ se ferebat initio principatus sui (8). »

Lucii Decretalis subdita. — Una decretalis Lucio adscribitur epistola, quæ multa complectitur: 1° Ut episcopus semper testes secum presbyteros ac diaconos habeat. 2° De criminationibus episcoporum, sive majorum natu, et ut audientia ad majores personas appellantis non negetur. 3° Ut metropolitanus sine consilio episcoporum nihil agat, nec ipsi sine illius, nisi quod ad proprias ecclesias pertinet. 4° Ut metropolitanus sine episcopis causam eorum non audiat. 5° Ne posteriores episcopi prioribus se præferant, nec eis inconsultis aliquid agant. 6° De his, qui res Ecclesiarum vel oblationes fidelium auferunt, et auferentibus consentiunt. Missa est epistola ad Galliarum atque Hispaniarum episcopos: *Data calendis aprilis, Gallo et Volusiano Coss. Viris clarissimis.* Quæ subscriptio impostorem satis prodit. Viam enim adhuc retinebat Cornelius calendis aprilis, Gallo et Volusiano coss. Neque tam hardus, aut imperitus fuit Lucius, ut Imperatores Romanos titulo *Virorum clarissimorum* induerit. Verba hæc capitulis 6: « Hortor dilectionem vestram, obtestor et moneo, ut qua debetis et potestis sollicitudine vigiletis ad investigandos hæreticos, » Leonis I ex epistola secunda desumpta sunt. Psalmum XXXIII laudat ex versione Hieronymi: ex Gregorii Magni libro XII, epistola 32, petitas addit sententias. Ejus sub pontificatu sævissima pestis in autumno cepit, et quindecim annos grassata, peremptas Romanæ imperii provincias depopulata est.

adhuc ab eo, quæ vulgo solet usurpari, ut nempe illum significet, qui alterius vices gerit: nam vicarium et successor idem est apud Cyprianum, ideoque Stephanum non solum Lucii vicarium dicit, sed et Cornelii, cujus sane vicarium dici non potest.

(7) Euseb., *Hist. eccl.*, lib. VII, cap. 10.

(8) Vid. Petr. Constant., *Epistolæ romanor. pontificum*, pag. 206 et 207, ubi ostendit, quam improbitate lapsus sit in Lucio Bucherianus Catalogus et libri Pontificatus auctor.

(1) Cyprian., Ep. 68, ad Stephanum, al. 67.

(2) Euseb., *Hist. eccl.*, lib. VII, cap. 2.

(3) Nicephor., *Hist. eccl.*, lib. VI, cap. 7.

(4) Propylæum, ad Acta Sanctor. mali.

(5) Pag., not. ad ann. 253, 2, 3; Pearson., *Annal. Cyprian.*, ann. 253.

(6) Cum Cyprianus Stephanum Lucii vicarium, successoremque dicit, alio plane sensu vicarii phrasin

EPISTOLA UNICA

S. CYPRIANI CARTHAGINENSIS EPISCOPI AD LUCIUM PAPAM DE EXSILIO REVERSUM.

De reditu illius ab exsilio gratulatur. Nil immunitum gloriae ejus etiamsi martyrio vitam non finierit. Non sine Dei consilio factum, ut ipsum, decessorem, et Ecclesiam ejus exagitarit persecuto, ac Novatianos non attigerit. Latit-

tiam Ecclesiarum Romanarum in adventu ejus graphice repræsentat.

CYPRIANUS CUM COLLEGIS LUCIO FRATRI SALUTEM.

I. Et nuper quidem tibi, frater charissime, gratulati

VARIORUM NOTÆ.

Lucius papa Cornelio successit anno Christi 253, et mox pulsus est in exsilium, sed brevi postea rediit in Urbem, anno niuirum sequente. Tum vero sanctus Cyprianus tam suo quam collegarum suorum nomine hanc ad eum epistolam dedit, in ea faciens mentionem alterius epistolæ quam ad illum scripserat in iudiciis suscepti ab eo episcopatus. Istud patet esse extra difficultatem. Et tamen Joannes Lannotus sibi persuasit ex insis epistolæ istius verbis colligi non posse alias antea litteras datas esse ad Lucium, quia, ut ille ait: *Cyprianus se quidem gratulatum fuisse ait, sed gratulatum se per litteras non ait.* Quod argumen-

tum est sane levissimum, ut ante me censuit auctor Annali Cyprianicorum. Porro Lucius martyrio coronatus sepultus est in cœmeterio Callisti, via Appia. Baluz.

I.—*Gratulati sumus.* Litteris videlicet, quas ad pontificem Romanum statim, ut ille se episcopum factum nuntiaret, mitti divina traditio et ecclesiastica institutio volebat, ut ipse Cyprianus Epist. XLII docet. Hinc merito respicitur Lannoti opinio, qua hoc ita intelligi posse censet, ut Cyprianus quidem *secum et collegis de gemino Lucii honore gratulatus sit*; sed hanc gratulationem minime Lucio per litteras significavit. CONSTANT.